

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ” เป็นการศึกษาหาข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสังคม ซึ่งต้องอธิบายและทำความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ รูปแบบการศึกษาครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบแผนใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาชีพเกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ ซึ่งได้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยการสอบถามผู้ปฏิบัติงานด้านให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศที่ปฏิบัติงานภาคเอกชน จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มูลนิธิคุ้มครองเด็ก มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และสภทศมูลนิธิ ลักษณะในการสอบถามมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะให้การสัมภาษณ์ว่าต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานด้านให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ หน่วยงานที่นักวิชาชีพให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่

สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

โรงพยาบาลศิริราชและโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 4 คน

สังกัดกระทรวงพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์

สถานสงเคราะห์บ้านมหาเมฆ จำนวน 2 คน

สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สถานีตำรวจห้วยขวางและสถานีตำรวจสำโรงเหนือ จำนวน 2 คน

สังกัดกระทรวงยุติธรรม

สำนักงานอัยการสูงสุด จำนวน 2 คน

องค์กรเอกชน

ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสหทัยมูลนิธิ

จำนวน 2 คน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ เป็นกลุ่มนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในด้านการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ รวมทั้งหมด 6 วิชาชีพ ซึ่งประกอบไปด้วย แพทย์(2)พยาบาล(2)นักสังคมสงเคราะห์(2)นักจิตวิทยา(2)เจ้าหน้าที่ตำรวจ(2)และพนักงานอัยการ (2) มีอายุอยู่ในระหว่าง 35-45 ปีโดยมีพื้นฐานความรู้ทางวิชาชีพของตนเองในระดับปริญญาตรี 4 คน(ตำรวจ พยาบาล นักจิตวิทยา) ในระดับปริญญาโท 6 คน(นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล อัยการ) และในระดับปริญญาเอก 2 คน(แพทย์) รวมทั้งหมด 12 คน

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานกลุ่มตัวอย่างด้านการเข้ารับการสัมมนาและการเข้ารับการอบรมนั้น ผู้ปฏิบัติงานในด้านการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ ได้มีโอกาสเข้าร่วมสัมมนาและอบรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ในด้านการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศอยู่ตลอดในช่วงระยะ 3 ปีที่ผ่านมา เป็นประจำตามลักษณะความสำคัญในแต่ละวิชาชีพที่ตนเองปฏิบัติตามหน้าที่

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพลักษณะทีมสหวิชาชีพในหน่วยงานที่ปฏิบัติอยู่มีลักษณะในการปฏิบัติงานดังนี้

- มีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ในระดับเดียวกันที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ
- มีการประสานงานกับหัวหน้าซึ่งอาจเป็นทั้งหัวหน้างานและหัวหน้าหน่วยงานเพื่อขอรับการสนับสนุนในการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพลักษณะทีมสหวิชาชีพระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงานมีลักษณะดังนี้

- มีการประสานงานกับหน่วยงาน โรงพยาบาลในการให้ความช่วยเหลือทางด้านการรักษา
- มีการประสานงานกับสำนักงานอนามัยในการขอความร่วมมือในการจัดสรรบุคลากรมาให้การอบรมเจ้าหน้าที่รวมถึง ขอความอนุเคราะห์ด้านวิชาการโรค
- มีการประสานงานกับสถานีตำรวจในกรณีที่เกี่ยวข้องกับคดี หรือขอความช่วยเหลือในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง
- มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาคเอกชนเพื่อการดำเนินงานในด้านการให้

ความช่วยเหลือ

5.1.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ จรรยาบรรณนักวิชาชีพและมาตรฐานการทางกฎหมายในด้านการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ

จากการศึกษาพบว่า นักวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในด้านการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศนั้น มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ มีความเข้าใจในจรรยาบรรณในแต่ละวิชาชีพ และมีความรู้ในมาตรการในการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งลักษณะของความเข้าใจนี้ สามารถที่จะทำให้เกิดแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศได้

นักวิชาชีพที่ปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศได้ให้ความหมาย การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพว่า “การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันในหลายสาขาวิชาชีพ ซึ่งมีมากกว่า 1 วิชาชีพ ในแต่ละวิชาชีพต่างมีความทักษะความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองรวมถึงการมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ที่จะสามารถทำให้เกิดกระบวนการปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีมุมมองในประเด็นปัญหาเป็นปัญหาเดียวกันเนื่องจากการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพเป็นการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเดียวกัน และการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้นอาจเป็นวิชาชีพเดียวกัน แต่ต่างหน่วยงานมาปฏิบัติงานร่วมก็ได้”

จากการศึกษาการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศนั้น แนวทางหนึ่งที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศได้อย่างครอบคลุม คือลักษณะการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ ซึ่งทำให้สามารถสรุปได้ว่าการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพจำเป็นต้องรูปแบบในการหาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ เนื่องจากทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศว่ามีปัญหาด้านใดบ้าง และปัญหาที่เกิดขึ้นมีลักษณะเช่นไร การให้ความช่วยเหลือจึงจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละวิชาชีพมาร่วมกันในการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือ เพื่อจำแนกลักษณะปัญหาและความสำคัญในแต่ละปัญหาได้อย่างชัดเจน มากกว่าดำเนินการให้ความช่วยเหลือเพียงวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่งเพียงอย่างเดียว เนื่องจากในบางกรณีนั้น เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ทำให้บางครั้งกฎหมายกลายเป็นตัวบังคับรูปแบบการปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดรูปแบบการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ

ในด้านความรู้ความเข้าใจ ในจรรยาบรรณวิชาชีพรวมถึง ความรู้ ความเข้าใจในมาตรการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายนั้น การปฏิบัติงานที่ประกอบไปด้วยนักวิชาชีพสาขาต่างๆ ย่อมที่จะมีพื้นฐาน มีทักษะความรู้เกี่ยวกับกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย

โดยเฉพาะการปฏิบัติงานในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ กฎหมายนั้นเป็นสิ่งควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองเนื่องจากรูปแบบการปฏิบัติงานนั้น กฎหมายเป็นตัวกำหนดให้เกิดกระบวนการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศได้อย่างจริงจัง ส่วนวิชาชีพแพทย์ และพยาบาล การที่จะสามารถปฏิบัติงานด้านการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศได้ จำเป็นต้องมีกฎหมายเข้ามาสนับสนุนเพื่อให้เกิดรูปแบบในการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือเช่นกัน เพราะเป็นลักษณะการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษา ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือต้องมีกฎหมายเป็นเกณฑ์บังคับให้เกิดลักษณะของความร่วมมือในการหาแนวทางในการรักษา

รูปแบบความสำคัญของกฎหมายต่อการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศนั้น กฎหมายมีความสำคัญได้ดังนี้

- กฎหมายเป็นตัวบังคับ ให้เกิดรูปแบบการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งได้บัญญัติถึงลักษณะความสำคัญของแต่ละวิชาชีพที่จะมีสิทธิ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกัน

- กฎหมายมีอำนาจ ในการแยกเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ ออกจากครอบครัว เนื่องจากเพื่อความปลอดภัย และความสะดวกในการที่จะบำบัด ฟื้นฟู รักษา

กฎหมายมีอำนาจในการนำตัวผู้กระทำผิด หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง มารับการลงโทษตามกระบวนการทางกฎหมาย

วิชาชีพนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยานั้นต่างมีความรู้ มีทักษะในกระบวนการยุติธรรมเช่นกัน เนื่องจากกฎหมายได้ระบุอย่างชัดเจนว่า เจ้าหน้าที่ที่มีสิทธิเข้าร่วมปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศต้องเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมหรือการสัมมนาเรื่องที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือ อาทิเช่น กระบวนการให้ความช่วยเหลือทางปอ.วិอาญา เป็นต้น

5.1.3 การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ

จากการศึกษาการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ นักวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือนั้นได้ปฏิบัติงานใน รูปแบบประสานงาน มากกว่ารูปแบบบูรณาการ เนื่องจาก ผู้ที่ปฏิบัติงานด้านนี้ต้องมีลักษณะความเป็นวิชาชีพค่อนข้างชัดเจน จึงจะสามารถร่วมปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือได้ และการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพที่เกิดขึ้นได้นี้ เนื่องจากกฎหมายเป็นตัวบังคับทำให้เกิดกระบวนการ

การปฏิบัติงาน และกฎหมายได้ระบุถึงลักษณะเจ้าหน้าที่ที่มีสิทธิเข้าร่วมปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศอย่างชัดเจนว่าควรมีลักษณะเช่นไร ทั้งนี้การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้นเกี่ยวข้องในเรื่องของการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม

จากการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้น ต้องมีหลักการในการปฏิบัติงานร่วมกันดังต่อไปนี้

1. หลักการเปิดโอกาส

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้น ทุกวิชาชีพได้ใช้หลักการเปิดโอกาสเป็นหลักการพื้นฐานในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ เนื่องจากในการที่จะสามารถปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่องได้นั้นคือ การเปิดโอกาสให้นักวิชาชีพท่านอื่น ๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ระดมความคิดเห็น ร่วมประเมินเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอันเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่สามารถนำไปสู่แนวทางในการให้ความช่วยเหลือได้

2. หลักการรู้จักตนเอง

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้น นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องทุกวิชาชีพมีความรู้ มีความเข้าใจและรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพร่วมกัน ซึ่งทำให้รู้ถึงขอบเขตในการปฏิบัติงานร่วมกับนักวิชาชีพอื่นๆ ดังนั้นในการปฏิบัติงานร่วมกับนักวิชาชีพอื่นๆ การรู้จักตนเองจะทำให้ให้นักวิชาชีพรู้ว่าตนเองกำลังอยู่ในสถานภาพอะไร อยู่ในบทบาทอะไรและกำลังปฏิบัติหน้าที่อะไรอยู่ เช่น แพทย์รู้และเข้าใจว่าบทบาทของแพทย์ คือผู้ให้การรักษาและหน้าที่ของแพทย์ คือหาแนวทางในการรักษา ซึ่งลักษณะที่อ้างถึงเป็นลักษณะส่วนหนึ่งในการรู้จักตนเอง

3. หลักการเคารพนับถือผู้อื่น

การปฏิบัติงานร่วมกับนักวิชาชีพหลายๆ สาขานั้น การเคารพในวิชาชีพที่ปฏิบัติงานร่วมกันถือว่าเป็นหลักการสำคัญในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ ดังนั้นการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพจึงควรที่จะรู้และยอมรับความสามารถ รวมถึงยอมรับในศักยภาพของนักวิชาชีพอื่นที่ปฏิบัติงานร่วมกัน จึงจะสามารถทำให้เกิดการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างประสบผลสำเร็จ

4. หลักการพบปะ การประชุมอย่างสม่ำเสมอ

การปฏิบัติงานที่เป็นการปฏิบัติงานร่วมกับนักวิชาชีพสาขาอื่นๆ โดยเฉพาะเป็นการปฏิบัติงานมากกว่า 1 วิชาชีพนั้น ควรมีการประสานงานอย่างชัดเจนและต่อเนื่องของข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นต่อแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ อีกทั้งยังเป็นแนวทางหนึ่งในการลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการปฏิบัติงานซ้ำซ้อน

5. หลักการเข้าใจในงานที่ได้รับมอบหมาย

การปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือนั้น นักวิชาชีพส่วนใหญ่รู้และเข้าใจในงานที่ตนเองต้องรับผิดชอบ เนื่องจากความต่างของวิชาชีพเป็นตัวกำหนดกรอบของการปฏิบัติงานไว้แต่แรกอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อมีกรอบในการทำงานร่วมกันในแต่ละวิชาชีพ การรู้และเข้าใจในงานที่ได้รับมอบหมายจึงเป็นสิ่งที่นักวิชาชีพปฏิบัติเป็นประจำ

6. หลักการมีความรับผิดชอบร่วมกัน

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้น หลักการมีความรับผิดชอบร่วมกัน ถือเป็นเหตุสำคัญ ที่ทำให้เกิดกระบวนการการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือ ที่ประกอบไปด้วยนักวิชาชีพสาขาต่างๆที่เกี่ยวข้องที่จะร่วมกันคิดหาแนวทางต่าง ๆ มาดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของความรับผิดชอบร่วมกันในการปฏิบัติงาน

จากหลักการทั้ง 6 หลักการที่กล่าวมานั้น เป็นลักษณะหนึ่งที่ทำให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติงานภายใต้วิชาชีพหลายสาขาที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ ซึ่งนักวิชาชีพส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติงานได้นำหลักการทั้งหมดมาเป็นหลักในการที่จะปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างต่อเนื่อง และนอกจากหลักการในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพที่นักวิชาชีพให้ความสำคัญแล้ว กระบวนการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพก็ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการที่จะนำมาสู่การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ

จากการศึกษา กระบวนการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ การติดต่อสื่อสาร การประเมินประเมิน การประสานงาน ความร่วมมือ และการติดตามผล ซึ่งภายใต้การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้น ได้ปฏิบัติตามกระบวนการต่างๆที่กล่าวมาแล้วทุกขั้นตอน แต่ก็มีได้หมายถึงว่า การปฏิบัติงานต้องเรียงไปตามขั้นตอนต่างๆ เนื่องจากการปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือนั้นต้องเป็นไปตามเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย การปฏิบัติงานบางครั้งจึงอาจมีหลายขั้นตอนในขั้นตอนเดียวกันก็ได้

5.1.4 ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้น มีประเด็นปัญหาสำคัญดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคด้านการประสานงานนั้น เป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ค่อนข้างมีผลกระทบต่อกระบวนการในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ เห็นได้ชัดว่าจากปัญหาด้านการประสานนี้ สามารถนำมาสู่ ปัญหาในการปฏิบัติงานที่มีลักษณะซ้ำซ้อน เพราะความไม่รู้ไม่เข้าใจในงานที่รับมอบหมาย ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งภายในจิตใจระหว่างผู้ร่วมปฏิบัติงาน บางครั้งไม่ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานเท่าที่ควร ลักษณะปัญหาเหล่านี้มักเกิดขึ้นเสมอ เพราะขาดความชัดเจนและความต่อเนื่องของข้อมูลที่สำคัญๆ ในการปฏิบัติงาน

2. ปัญหาและอุปสรรคด้านกระบวนการแต่ละขั้นตอนในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ จากการศึกษากการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้นทำให้ทราบว่าปัญหาด้านกระบวนการ ขั้นตอนในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ มีลักษณะดังนี้

- การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ ในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศส่วนใหญ่ที่ผ่านมา นั้น เป็นปัญหาด้านการขาดงบประมาณในการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ ส่งผลให้แนวทางในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศมีลักษณะการให้ความช่วยเหลือล่าช้า โดยเฉพาะปัญหางบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐที่มีค่อนข้างน้อยมาก ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานที่ขาดศักยภาพในการประสานงานด้านต่างๆ ที่จะของงบประมาณส่วนอื่นๆ มาสนับสนุนแทน

- จากปัญหาขาดงบประมาณในการดำเนินการในการให้ความช่วยเหลือมีลักษณะไม่ต่อเนื่อง ปัญหาที่ตามมาคือ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานดังกล่าวมีอย่างจำกัด และมีความขาดแคลนมากกว่า ทำให้การดำเนินงานต่างๆ ไม่ดี และไม่ทันต่อสภาพปัญหาเท่าที่ควร

3. ปัญหาด้านความพร้อมของบุคลากร

จากการศึกษาการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศนั้น มีลักษณะดังนี้

- ปัญหาในด้านความพร้อมของบุคลากรนี้ บุคลากรส่วนใหญ่ที่มีความชำนาญในการปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศมีค่อนข้างน้อย และมีศักยภาพในการปฏิบัติงานไม่ดีพอ ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เกิดจากปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐยังขาดความชัดเจน

เงิน และความต่อเนื่องในแนวการที่จะพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังขาดการคัดสรรเจ้าหน้าที่ที่มาปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศอย่างจริงจัง ส่วนปัญหาระดับหน่วยงาน หน่วยงานส่วนใหญ่ก็ได้ให้การสนับสนุนในเรื่องของเจ้าหน้าที่ที่พึ่งผ่านการอบรม ได้นำเรื่องที่ผ่านมาผ่านการอบรมนั้นมาพัฒนาในหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้การอบรมที่ผ่านมาเป็นเพียงกระบวนการหนึ่งของนโยบายที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรมเท่านั้น แต่ไม่ได้เป็นนโยบายที่เน้นการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน

4. ปัญหาด้านนโยบาย

จากการศึกษาการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศนั้น ปัญหาส่วนใหญ่ที่ยากต่อการที่จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไข คือความไม่ชัดเจนในนโยบาย และความไม่ต่อเนื่องของนโยบายในแต่ละหน่วยงาน ส่งผลให้แนวทางการปฏิบัติงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มุมมองในการปฏิบัติงาน และทัศนคติในการมองประเด็นปัญหามีความต่างกัน ทำให้การปฏิบัติแบบสหวิชาชีพที่ผ่านมายังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะนโยบายการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในหน่วยงานภาครัฐขาดการสนับสนุนอย่างชัดเจน

5.1.5 ข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ทุกวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศนั้น มีข้อเสนอแนะต่างๆที่สำคัญ ดังนี้

1. การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในปัจจุบัน ควรมีการปรับปรุงรูปแบบนโยบายในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ ควรที่จะมีความชัดเจนและมีความต่อเนื่อง จึงจะสามารถทำให้การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้นเกิดรูปแบบในการปฏิบัติงานได้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากการหน่วยงานภาครัฐเป็นแกนหลักในการปฏิบัติงานการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ส่วนลักษณะการปฏิบัติงานงานที่ปรากฏขึ้นในปัจจุบัน หน่วยงานภาครัฐกลับสนับสนุนเพียงการปฏิบัติงานในรูปแบบของการส่งต่อไปยังหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องในด้านการให้ความช่วยเหลือ แต่ขาดความรับผิดชอบร่วมกันในการปฏิบัติงาน แต่หน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องและดูแลให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศอย่างจริงจังนั้น กลับเป็นหน่วยงานภาคเอกชนมากกว่า เช่น ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เป็นต้น
2. การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในปัจจุบันค่อนข้างมีน้อยเพราะข้อจำกัดของเวลาในการปฏิบัติแต่ละวิชาชีพ ทำให้การรวมนักวิชาชีพสาขาต่างๆที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติงานร่วมกันเป็นไปได้

อย่างล่าช้าไม่ทันต่อสภาพปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ดังนั้น เพื่อให้สามารถดำเนินการให้ความช่วยเหลือได้อย่างจริงจัง ควรมีการจัดตั้งศูนย์ในการปฏิบัติงานด้านนี้โดยตรง มีการปฏิบัติงานกันอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการคัดสรรเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานนั้น ควรเป็นนักวิชาชีพที่มีทักษะ ความรู้ ความชำนาญ และมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานด้านการให้ความช่วยเหลือ เนื่องจากการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศมี ลักษณะงานค่อนข้างเต็มไปด้วยความตึงเครียด และยากต่อการให้ความช่วยเหลือ

3. กฎหมายในการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้น ปัจจุบันกฎหมายดังกล่าวมีลักษณะในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ แต่ทั้งนี้ต้องมีพยานและหลักฐานจึงจะสามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกระบวนการทางกฎหมาย ส่วนสำหรับในกรณีที่ไม่สามารถหาพยานและหลักฐานมาพิสูจน์ได้นั้น ความเป็นจริงในปัจจุบันการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายไม่ได้มีแนวทางในการให้ความช่วยเหลือและรองรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้รูปแบบการปฏิบัติงานมีความยาก ล่าช้า ส่งผลให้สภาวะทางจิตใจของเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศไม่ดีขึ้นเท่าที่ควร

5.2. การอภิปรายผล

5.2.1 ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพจรรยาบรรณนักวิชาชีพ และมาตรการทางกฎหมายในด้านการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่าการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพหมายถึง การปฏิบัติงานซึ่งประกอบด้วยบุคลากรทางวิชาชีพหลายสาขาวิชาชีพมาปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมีรูปแบบแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ทั้งนี้การปฏิบัติงานดังกล่าวแม้จะประกอบไปด้วยหลายสาขาวิชาชีพแต่การปฏิบัติงานนั้นมีกลุ่มเป้าหมายในด้านการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเดียวกัน มีวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน ทั้งนี้ Woodcock (1982) กล่าวว่า การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้นควรประกอบไปด้วย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ เปิดเผย สัมพันธภาพที่ดี มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นต้น จึงเป็นรูปแบบการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ เช่น งานสืบพยานเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือนี้ ประกอบด้วย พนักงานอัยการ นักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่มาปฏิบัติงานร่วมกันในการสืบพยาน มีวัตถุประสงค์และแนวทางในการให้ความช่วยเหลือกันอย่างจริงจัง

ดังนั้นการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศนั้น การปฏิบัติแบบสหวิชาชีพจึงจำเป็นต้องการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ เนื่องจากการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพประกอบด้วยนักวิชาชีพสาขาต่างๆที่มีความชำนาญในแต่ละด้านมาร่วมกันปฏิบัติงานตามความหมายของบริต (1976) (อ้างถึงในศรีทับทิม(รัตน โกศล) พานิชพันธ์. 2539 : 23) ที่ว่า “สหวิชาชีพนั้น ประกอบด้วยบุคคลที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งแต่ละคนปฏิบัติงานตามหน้าที่เฉพาะด้านของตน”

วันทนี วาสิกะสิน (2529 : 194) ให้ความคิดเห็นไว้ว่า การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพเป็นการปฏิบัติงานร่วมกับนักวิชาชีพสาขาอื่นๆ เพื่อมุ่งให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ การปฏิบัติงานในรูปแบบสหวิชาชีพจะต้องปฏิบัติงานด้วยความอดทน ขอมรับความคิดเห็น เป็นผู้มีใจกว้าง มีคุณธรรม และมีจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานอย่างครบถ้วนเพื่อเป็นที่ยอมรับของวิชาชีพอื่นๆ และในขณะเดียวกันต้องเป็นผู้ยอมรับวิชาชีพอื่นด้วยเพื่อที่จะลดปัญหาและอุปสรรคในการขัดขวางการปฏิบัติงาน

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การปฏิบัติงานร่วมกับนักวิชาชีพอื่นๆ หรือการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้น การเข้าใจในจรรยาบรรณของวิชาชีพตนเองจะทำให้สามารถเข้าใจในวิชาชีพอื่นๆที่ร่วมปฏิบัติงานเช่นกัน รวมถึงรู้และเข้าใจในจรรยาบรรณของตนเอง บทบาทหน้าที่ และขอบเขตในการปฏิบัติงาน ดังนั้นลักษณะความสำคัญในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพคือการรู้และเข้าใจในจรรยาบรรณแต่ละวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานร่วมกัน

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ มาตรการหนึ่งที่สามารถเข้ามาให้ความช่วยเหลือได้อย่างเป็นธรรมได้คือ มาตรการทางด้านกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม เนื่องจากกฎหมายถือว่าเป็นตัวบทสำคัญในการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้จริง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 394 บัญญัติว่าการกระทำทารุณกรรมทางต่อเด็กอาจจะไม่ถึงขั้นกระทำต่อเนื้อตัว ร่างกายเด็กก็ได้ เช่น การใช้ให้เด็กทำงานเกินกำลังความสามารถของเด็ก การเขียนตีที่รุนแรง โหดร้ายที่มีใช้ลักษณะของการอบรมสั่งสอน หรือแม้การล่วงเกิน หรือทำอานาจารทางเพศ ซึ่งได้มีบทลงโทษแก่ผู้กระทำอันเป็นความผิดทุกโทษด้วย (นายพิมล เจริญวัชรตานนท์. 2543 : 22)

ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 294 คือ พระราชบัญญัติสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก โดยให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจมากขึ้นมีการนำหลักกฎหมายแห่งเหตุ ซึ่งเป็นหลักสากลมาใช้ ตลอดจนมาตรการรองรับเด็กที่ถูกทารุณกรรมที่จะต้องจัดให้มีการตรวจรักษาพยาบาล บำบัดฟื้นฟูทั้งสภาพทางร่างกายและจิตใจ (ต่อพงษ์ พงษ์เสรี. 2540 : 129-127)

พระราชบัญญัติว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ.2471 เป็นพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ.2540 ซึ่งมุ่งให้ความคุ้มครองเด็กชายและหญิงที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการตรวจตราสอดส่องเพื่อช่วยเหลือ สอบสวนข้อเท็จจริงและให้อำนาจในการสืบพยานในทันทีที่ได้รับการร้องขอ แม้จะยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหา ผู้ตกเป็นเหยื่อจะได้อาศัยอยู่ในที่พักพิงเป็นการชั่วคราว ได้รับการสงเคราะห์ พื้นฟูร่างกาย จิตใจ ตลอดจนการฝึกอาชีพและได้รับความช่วยเหลือให้เดินทางกลับภูมิลำเนาเดิม ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ครอบคลุมถึงการค้าหญิงและเด็กข้ามชาติด้วย (วิสา เบ็ญจะมโน. 2543 : 2-3)

จากข้อความดังกล่าวสามารถเห็นได้ชัดว่ามาตรการทางด้านกฎหมายนั้นสามารถนำไปสู่กระบวนการปฏิบัติงานการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศได้ซึ่งประกอบด้วยนักวิชาชีพสาขาต่างๆที่เกี่ยวข้องนอกจากนั้น นักวิชาชีพส่วนใหญ่ได้ผ่านการอบรมในเรื่องของกระบวนการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายมาก่อน โดยเฉพาะนักวิชาชีพอัยการนั้น ย่อมมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายอย่างชัดเจน เนื่องจากกระบวนการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการอยู่ภายใต้กฎหมาย

5.2.2 การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศนั้น ประกอบด้วยรูปแบบการปฏิบัติงาน 2 รูปแบบคือ รูปแบบประสานงานและรูปแบบบูรณาการ นอกจากรูปแบบการปฏิบัติงาน หลักการในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพและกระบวนการขั้นตอนต่างๆจะสามารถนำมาสู่การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพได้อย่างจริงจัง ซึ่งมีลักษณะความสำคัญดังนี้

1. รูปแบบการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้น เคน (1986:130) ได้แบ่งรูปแบบการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพออกเป็น 2 รูปแบบ คือรูปแบบประสานงาน (Coordinative) และรูปแบบบูรณาการ (Integrative) โดยทั่วไปการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพมักมีลักษณะการปฏิบัติงานทั้งรูปแบบประสานงานและรูปแบบบูรณาการ ซึ่งในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพผู้ปฏิบัติงานจะต้องรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ รู้จักควบคุมยึดหยุ่น เป็นได้ทั้งผู้ให้และผู้รับ ต้องมีความเข้าใจ ตั้งใจ และสามารถที่จะเรียนรู้ให้ความนับถือยกย่อง ผู้ร่วมงาน ไม่ว่าจะเป็ใครก็ตาม นอกจากนี้ยังต้องสามารถพิจารณาวิเคราะห์ตรวจสอบสัมพันธ์ภาพของงานได้อย่างไม่มีอคติ(สายจิต สิงหนเสนี.2531:1)

จากการศึกษาการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพพบว่า รูปแบบการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพมักเป็นรูปแบบการประสานงาน มากกว่ารูปแบบบูรณาการ เนื่องจากรูปแบบการประสานงานนั้น

มีลักษณะการติดต่อสื่อสารอย่างเป็นทางการ เป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นการประเมินผลการให้บริการหรือ การปฏิบัติงานอย่างเป็นระยะๆ ผู้ที่มาปฏิบัติงานด้านนี้ต้องมีลักษณะความเป็นวิชาชีพค่อนข้างชัดเจน จึงจะสามารถร่วมในการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือได้ ลักษณะในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในรูปแบบประสานงานนั้น เกิดขึ้นได้เนื่องจากกฎหมายเป็นตัวบังคับทำให้เกิดกระบวนการปฏิบัติงาน ซึ่งได้ระบุและให้ความสำคัญถึงลักษณะเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมในการปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลืออย่างชัดเจนว่าต้องมีลักษณะเช่นไรเช่น ผู้ที่มีหน้าที่ในการประสานงานเพื่อให้เกิดกระบวนการในการปฏิบัติงานคือ เจ้าหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ ส่วนหน้าที่ของแพทย์ พยาบาล คือผู้ตรวจ ผู้วินิจฉัย ผู้ร่วมประเมิน และนักจิตวิทยามีหน้าที่ในการสัมภาษณ์ร่วมถึงการ ประเมินและแนวทางในการบำบัดฟื้นฟูสภาพทางจิตใจ ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยงาน ทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามขั้นตอนทางกฎหมาย เป็นต้น รูปแบบบูรณาการนั้น เป็นไปได้ไม่น้อยเนื่องจากการปฏิบัติงานต้องเป็นไปตามกฎเป็นไปตามขอบเขตที่วางไว้ ดังนั้นรูปแบบการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพจึงเป็นรูปแบบแบบประสานงาน

2. การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพที่ประกอบด้วยหลายสาขาวิชาชีพ นักวิชาชีพต่างๆที่เกี่ยวข้องก็ต้องมีหลักการในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. หลักการเปิดโอกาส

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพนั้น หลักการเปิดโอกาสเป็นหลักการพื้นฐานในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพที่สามารถนำมาสู่แนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างต่อเนื่อง การเปิดโอกาสให้กลุ่มสมาชิก หรือเจ้าหน้าที่ท่านอื่นๆร่วมกันในการแสดงความคิดเห็น เป็นแนวทางหนึ่งในการระดมความคิดเห็น มีการร่วมประเมินเหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องต่อปัญหานั้นๆอันเป็นประเด็นสำคัญที่นำมาสู่แนวทางในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ

2. หลักการรู้จักตนเอง

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ การเข้าใจและการรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง เป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ เพราะสามารถทำให้รู้ถึงขอบเขตในการปฏิบัติงานกับวิชาชีพอื่นๆได้ ดังนั้นการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ การรู้จักตนเอง คือการรู้ว่าตนเองอยู่ในสถานภาพอะไร อยู่ในบทบาทอะไรและกำลังปฏิบัติหน้าที่อะไรอยู่ ซึ่งเป็นหลักการหนึ่งในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ

3. หลักการเคารพนับถือผู้อื่น

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ การเคารพในวิชาชีพอื่นถือว่าเป็นหลักการในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ ดังนั้นการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ การรู้จักเคารพจะทำให้สามารถรู้และเข้าใจในวิชาชีพอื่นที่มาปฏิบัติงานร่วมกัน

4. หลักการพบปะ มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ เป็นการปฏิบัติงานมากกว่า 1 วิชาชีพ ดังนั้นการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพควรมีการประสานงานในการทำงานอย่างชัดเจนและต่อเนื่องของข้อมูลต่างๆที่จำเป็นต่อแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นแนวทางในหนึ่งในการลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการปฏิบัติงานซ้ำซ้อน

5. หลักการเข้าใจในงานที่ได้รับมอบหมาย

การปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือ นักวิชาชีพส่วนใหญ่รู้และเข้าใจในงานที่ตนเองต้องรับผิดชอบ เนื่องจากความต่างของวิชาชีพเป็นตัวกำหนดกรอบในการปฏิบัติงานไว้แต่แรกอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อรู้และเข้าใจในขอบเขตการปฏิบัติงานหรือกรอบการทำงานร่วมกันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างไม่ซ้ำซ้อนและสามารถทันต่อสภาพปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

6. หลักการมีความรับผิดชอบร่วมกัน

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ หลักการความรับผิดชอบร่วมกันถือเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการการปฏิบัติงานร่วมกัน ดังนั้นเมื่อเกิดการปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือก็ย่อมเกิดหลักการที่จะรับผิดชอบร่วมกันซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกันเมื่อเกิดการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ แนวทางในการปฏิบัติงานซึ่งประกอบด้วยหลักการต่างๆทั้งหมดที่กล่าวมานั้น นักวิชาชีพส่วนใหญ่ได้นำหลักการทั้งหมดมาปฏิบัติ ภายใต้กระบวนการต่างๆตามลักษณะแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะบทบาทหน้าที่ของแต่ละวิชาชีพ เนื่องจากการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพซึ่งเป็นการปฏิบัติงานระหว่างนักวิชาชีพสาขาต่างๆมากกว่า 1 วิชาชีพ ที่ร่วมกันหาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ ซึ่งนักวิชาชีพย่อมมีหลักการต่างๆมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันจึงจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องและได้ตามผลที่ได้คาดหวังไว้

5.2.3 ปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพที่ประกอบไปด้วยนักวิชาชีพหลายสาขาวิชานั้น ย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรค ตามที่ ชัดดิยา วรรณสุต (2528:350) ได้กล่าวถึงผลดี ผลเสียของการทำงานเป็นทีม ที่มีลักษณะความสำคัญดังนี้

- ในกรณีที่เป็นทีมใหญ่ ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการปฏิบัติงานร่วมกัน ได้แก่การ

ดูเทียบความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล อันเนื่องมาจากความคิดอ่านของแต่ละคนต้องนำมา
ไกล่เกลี่ยประนีประนอม

- การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ ย่อมมีผู้ที่มีความสามารถและบางคนอาจไม่ยินดีเข้าร่วมงาน
แบบที่ต้องทำงานเป็นทีม ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ไม่ถูกใจ หรือไม่แน่ใจว่าจะร่วมกัน
ปฏิบัติงานกับสมาชิกบางคนที่ไม่ชอบพอกันในเรื่องส่วนตัวได้ หรือบางคนอาจจะรู้สึกว่าการงานที่
เป็นทีมนั้น ไม่ได้ชี้ให้เห็นถึงความสามารถเฉพาะด้านของตนอย่างเด่นชัดมากกว่า เป็นต้น

การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพเป็นลักษณะการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างนักวิชาชีพจาก
สาขาต่างๆที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้การปฏิบัติงานบางครั้งย่อมเกิดปัญหา และ
อุปสรรคต่างๆในระหว่างการทำงาน เนื่องจากความต่างของแต่ละวิชาชีพ และสภาพปัญหา
ของกลุ่มเป้าหมายที่ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นปัญหาสำคัญๆได้ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรคด้านนโยบาย
2. ปัญหาและอุปสรรคด้านกระบวนการแต่ละขั้นตอนในการปฏิบัติงาน
3. ปัญหาและอุปสรรคด้านการประสานงาน
4. ปัญหาและอุปสรรคด้านความพร้อมของบุคลากร
5. ปัญหาและอุปสรรคด้านนโยบาย

1. ปัญหาด้านนโยบายส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น มักเกิดขึ้นในทุกสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการ
ปฏิบัติงานด้านการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นลักษณะของความไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่องของ
นโยบายต่างๆที่เกี่ยวข้องต่อการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ ส่งผลให้แนวทางการปฏิบัติงาน
แบบสหวิชาชีพไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันทำให้มีมุมมองและทัศนคติในการมองประเด็นปัญหามี
ความต่างกัน การปฏิบัติแบบสหวิชาชีพที่ผ่านมาจึงไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

2. ปัญหาและอุปสรรคด้านกระบวนการในการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาสามารถสรุปประเด็นปัญหาลักษณะกระบวนการแต่ละขั้นตอนในการปฏิบัติ
งาน มีความสำคัญดังนี้

1. ปัญหาด้านงบประมาณในการสนับสนุนการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ ทำให้การ
ปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพที่ผ่านมาไม่จริงจังเท่าที่ควร ลักษณะการให้ความช่วยเหลือเป็นไปอย่าง
ล่าช้า โดยเฉพาะปัญหางบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐที่มาสนับสนุนการปฏิบัติงานแบบสหวิชา
ชีพมีน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ยังขาดทักษะการประสานงานด้านต่างๆในการ
ปฏิบัติงาน ทำให้งบประมาณที่มาสนับสนุนในการปฏิบัติงานเป็นงบส่วนตัวของผู้ปฏิบัติงานมาก
กว่า ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่จึงขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การดำเนินงานบางครั้งจึงเป็นไปอย่าง
ล่าช้า เพราะต้องรองบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากผู้ปฏิบัติงานจะขาดแรงจูงใจใน

การปฏิบัติงานแล้วยังส่งผลให้เด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ หรือกลุ่มเป้าหมายในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพมีสภาพจิตใจไม่ดีขึ้นเท่าที่ควร

2. เนื่องจากปัญหา ในการขาดงบประมาณในการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือมีลักษณะไม่ต่อเนื่องปัญหาที่ตามมาคือวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือดังกล่าวขอมืออย่างจำกัด และมีความขาดแคลนมากกว่า ทำให้การดำเนินงานต่างไม่ดี และไม่ทันที่สภาพปัญหาเท่าที่ควร

3. ปัญหาและอุปสรรคด้านการประสานงาน

ปัญหาอุปสรรคด้านการประสานงานนี้มักเกิดขึ้นในทุกกระบวนการ ทุกขั้นตอนในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพไม่ว่าจะเป็นในงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์แต่ละสำหรับ หน่วยงานที่มีความชัดเจนของนโยบายอยู่แล้ว โดยเฉพาะโรงพยาบาล ลักษณะการประสานงานนั้นมิใช่ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือ และจากการศึกษานั้นเกิดลักษณะความแตกต่างกันระหว่างนักสังคมสงเคราะห์ 2 ท่าน มีลักษณะความสำคัญดังนี้

การประสานงานเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ค่อนข้างมีผลต่อกระบวนการในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพซึ่งเป็นการปฏิบัติงานร่วมกับนักวิชาชีพอื่น เห็นได้ชัดว่าจากปัญหาข้อนี้นำมาสู่การปฏิบัติงานที่มีลักษณะของความซ้ำซ้อน ความไม่รู้ไม่เข้าใจในงานที่รับมอบหมาย ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในจิตใจกันระหว่างผู้ร่วมปฏิบัติงาน และในบางครั้งก็ไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานเท่าที่ควร ลักษณะปัญหาเหล่านี้มักเกิดขึ้นเสมอ เพราะขาดความต่อเนื่องของข้อมูลสำคัญๆในการปฏิบัติงาน ปัญหาเช่นนี้เป็นสภาพปัญหาที่เกิดกับนักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐงานและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง แต่สำหรับนักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานโรงพยาบาลนั้นปัญหาส่วนใหญ่มิใช่ปัญหาเรื่องการประสานงาน เนื่องจากระบบการปฏิบัติงานค่อนข้างมีความชัดเจนและมีความต่อเนื่องของรูปแบบการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพซึ่งได้ปรากฏอยู่ในกฎระเบียบการปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ปฏิบัติอยู่

จากความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นระว่างนักวิชาชีพเดียวกันแต่ต่างหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่ เห็นได้ชัดว่าประเด็นปัญหานั้นมาจาก ความสำคัญของนโยบายในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานอยู่ด้วยว่ามีลักษณะในการปฏิบัติงานเช่นไร การปฏิบัติงานก็จะจะเป็นไปตามสภาพนโยบายดังกล่าว

4. ปัญหาและอุปสรรคด้านความพร้อมของบุคลากร

บุคลากรส่วนใหญ่ที่มีความชำนาญในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศมีค่อนข้างน้อย และขาดศักยภาพในการปฏิบัติงาน เนื่องจากปัญหาด้านนโยบายในการที่จะพัฒนาบุคลากรเจ้าหน้าที่ที่มาปฏิบัติงานด้านนี้ของทางภาครัฐยังขาดความชัดเจน อีกทั้งยังขาดการคัดสรรเจ้าหน้าที่ที่มาปฏิบัติงานอย่างจริงจัง

5.2.4 การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ ซึ่งประกอบไปด้วย รูปแบบในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ หลักการในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ กระบวนการในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ และบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ จากการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

จากการศึกษาการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของการประสานงานมากกว่ารูปแบบบูรณาการ เนื่องจากกระบวนการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือนั้นเป็นไปตามข้อบัญญัติที่ได้กำหนดไว้ในตัวกฎหมายอย่างชัดเจนอยู่แล้ว ดังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2542 (วิธีสืบพยานเด็ก) ว่ามีการกำหนดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมในการร้องทุกข์การสอบสวน การไต่สวน และการร่วมพิจารณาในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี กำหนดให้การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กนั้นต้องมีทนายความของเด็กร่วมด้วยและนำวิธีการสอบปากคำ การให้ปากคำในชั้นการสอบสวนเด็กมาใช้โดยอนุโลมและในการสืบพยานเด็กผู้ถูกกระทำ ให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในการฟังการสอบสวน รวมทั้งการตรวจสำนวน ซึ่งเป็นผู้ควบคุมการสืบพยานเด็กภายใต้กระบวนการสอบสวน ลักษณะดังกล่าวเป็นข้อบัญญัติที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย

การปฏิบัติงานการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศจึงเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด รูปแบบการปฏิบัติงานจึงเป็นรูปแบบประสานงาน เคน (Kan. 1986: 130. อ้างถึงในยุวรัตน์ รัตนาคินทร์. 2528: 42) ได้ให้ความหมายรูปแบบประสานงานว่า หมายถึง การปฏิบัติงานที่มีผู้ปฏิบัติงานจากสาขาวิชาชีพต่างๆ และยังต้องมีการรักษาบทบาทของตนเองนั้น การเลือกผู้นำหรือกระบวนการการทำงาน การตัดสินใจใดๆอาจมีลักษณะไม่สอดคล้องหรือเป็นเอกฉันท์ ทำให้สมาชิกที่เกี่ยวข้องมีสัมพันธ์ภาพกันน้อยมาก แต่เนื่องจากการปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีรูปแบบการติดต่อสื่อสารกันอย่างเป็นทางการ เพื่อมุ่งเน้นการประเมินผลการให้บริการหรือการปฏิบัติงานเป็นระยะๆ” ดังนั้นรูปแบบการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จึงเป็นแบบประสานงานเพราะมีลักษณะความต่อเนื่องอย่างเป็นระยะๆในการที่จะสามารถนำผลที่ปฏิบัติร่วมกันนั้นมาประเมินอย่างต่อเนื่องตามลักษณะของการให้ความช่วยเหลือ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาเพื่อการแก้ไข้ปัญหา

จากการศึกษาการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศนั้น ทำให้ทราบถึงลักษณะ รูปแบบต่างๆในการปฏิบัติงานรวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ ส่งผลให้การปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพที่ผ่านมามีความล่าช้าไม่ทันต่อสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น ลักษณะการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศในครั้งต่อไป ควรที่จะมีแนวทางในการแก้ไข้และปรับปรุงแนวทางในการปฏิบัติงานต่างๆดังนี้

1. ด้านนโยบาย

รัฐบาลควรมีนโยบายในการสนับสนุนงบประมาณ แก่หน่วยงานที่ปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพด้านการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศอย่างจริงจังมากกว่านี้ โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลในส่วนของนโยบายและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มแรงกำลังใจสำหรับผู้ปฏิบัติงาน

2. ด้านกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ถูกทารุณกรรมทางเพศ ที่ใช้อยู่ในขณะนี้ยังไม่ครอบคลุมสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริงในปัจจุบัน ผู้เกี่ยวข้องจึงควรเร่งทำการแก้ไข้ ปรับปรุง และผลักดันให้กฎหมายบางฉบับที่ได้เสนอปรับปรุงไปแล้วมีผลบังคับในทางปฏิบัติโดยเร็ว

3. ด้านหน่วยงาน

จากการศึกษาทำให้ทราบได้ว่า ปัจจุบันขณะนี้ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เฉพาะ สำหรับเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศเข้าไปพักในระหว่างการรักษาฟื้นฟู ดังนั้น รัฐบาลควรจัดให้มีสถานที่พักและบำบัดฟื้นฟูแก่เด็กกลุ่มนี้แยกเฉพาะ ไม่ควรที่จะปะปนกับกลุ่มเด็กด้อยโอกาสประเภทอื่นๆ เพื่อให้การช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศมีการดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมตามสภาพปัญหา

4. ด้านบุคลากร

จากการศึกษาพบว่า นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศนั้น ยังขาดทักษะ ความชำนาญ และความรู้ในการปฏิบัติงาน รวมถึงแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ ดังนั้น

เพื่อให้ นักวิชาชีพต่างๆที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานนั้นควรมีโอกาสในการที่จะพัฒนาตนเอง และเพิ่มมาตรฐานการปฏิบัติงานของตนมากขึ้น นักวิชาชีพที่ปฏิบัติงานด้านการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นงานเฉพาะด้าน ควรมีโอกาสในการเข้ารับการศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่อง หรือการสัมมนาเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันตลอดจนถึงแนวทางในการที่จะมาดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม และควรมีรูปแบบในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน หรือ ลักษณะการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ควรให้หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรง เช่น หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือนี้อย่างจริงจังมากขึ้น เพื่อให้กลุ่มนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและได้เรียนรู้รูปแบบการปฏิบัติงานในแนวทางข้างต้น ทำให้เกิดแนวความคิดที่จะสามารถนำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองและด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานของตนเองและหน่วยงานอื่นต่อไป

นอกจากจะเพิ่มทักษะความชำนาญของตนจากการเข้ารับการศึกษา/สัมมนาแล้ว นักวิชาชีพ โดยเฉพาะนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ตำรวจยังต้องมีแนวทางในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถโดยการศึกษาเอกสาร วารสารวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องที่จะสามารถเป็นแนวทางในการนำไปสู่การพัฒนาตนเองได้

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศมากขึ้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องต่างๆโดยจะเสนอแนะแนวทางเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

- เนื่องจากการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ เป็นการทำงานร่วมกันจากหลายสาขาวิชาชีพ แต่การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพียง 6 วิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ตำรวจ และพนักงานอัยการดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปสู่การสรุปผลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงควรทำการศึกษาข้อมูลการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพสาขาต่างๆที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น เพื่อสะท้อนให้เห็นมุมมองวิธีการการปฏิบัติงานของวิชาชีพอื่นที่จะทำให้มองเห็นบทสรุป และเกิดความเข้าใจในบริบทต่างๆของการปฏิบัติงานด้านนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

- การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงวิธีการปฏิบัติงานในกระบวนการและขั้นตอนต่างๆของสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องด้านการให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศเป็นเพียงภาพรวม การศึกษาต่อไปควรศึกษาถึงรายละเอียดของข้อมูลในขั้นตอนต่างๆ โดยเฉพาะในส่วนของ

กระบวนการแทรกแซงของสังคมเมื่อพบแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเด็ก และกระบวนการในการบำบัดฟื้นฟูเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศ เป็นต้น

- ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงรูปแบบ วิธีการ และความเป็นไปได้ ในการนำรูปแบบของการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพมาใช้ในสถานการณ์ให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมทางเพศของสายงานหน่วยงานภาครัฐ มากขึ้น เนื่องจากนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานด้านนี้ ก่อนข้างมีน้อย

